

ГОДИНА II.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 37.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — ОТОЖИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ ОВАКИ ПУТ.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

Шаљива игра у 1 радњи, по туђој мисли од А. Хаџића.

(Свршетак.)

Мороквашићка. Отровали! Брзо по лекаре!
Може бити да ће још бити помоћи!

Наста. Ох, Боже, каква несрећа! Та проклета
љубав! Ево трчим већ! (Оде.)

П О Ј А В А Ш Е С Т Н А Е С Т А.

Пређашњи осим Насте.

Мороквашићка. Ох, мене, најнесретније ма-
тере на овоме свету! Ето изгубих јединицу, једину
наду и све своје на свету!

Милица (слабим гласом.) Опрости мати! Ти ме
хтеде натерати да пођем за другога, а ми смо
се тако силно волели, да нисмо могли живети
једно без другога!

Златко. Ходи амо, немати, па се наслађуј
твојим неделом!

Мороквашићка (дотрчи до Милице и клекне пред њу.)
Ти још живиш? Хвала буди Богу! Несретни-
це једна! Та ја сам ти баш Златка за мужа на-
менила, па сам само хтела да видим, да ли те заи-
ста воли! Ти знаш, да су песници обично јако
ћудљиви, па нисам хтела да проиграш срећу
своју. Еј, јадна кћери моја, шта уради од себе?
За што не причека?

Милица (подигне се у пољак.) Шта рече, мати?
Ти си ми Златка наменила?

Златко (подигне се у пољак са столице.) Ето ти на!
Дакле смо се бамбадава отровали? Та то је, да
се на ново трујеш!

Мороквашићка (погледа на ону страну где је Златко.)
Чујем ли добро? Та то је златков глас! Хвала
Богу још није све пропало! Наста ће одмах ту
бити с лекарима! Али реци ми само, слатко де-
те моје, како си дошла до тог проклетог отрова?

Милица (пружа јој стакоце.) Узела сам га из
твога ормана! Ево ти га на!

Мороквашићка (узимајући у руке стакоце.) Шта
то рече? (Од радости се и смеје и плаче.) Ох, мајко
божија! Па тим сте се отровом ви отровали?

Милица и Златко (уздишући.) На жалост, тиме!

Мороквашићка. Хвала буди Богу и матери
божијој онда нам не треба лекарске помоћи! Од тога
сам отрова и ја сама јутрос неколико капи попила.

Милица. Шта и ви сте се отровали?

Златко. Али ваља да тек не из љубави?

Мороквашићка. Није него печене шеве! Од
тог отрова, који је јако скуп, узимам ја по на-
редби лекарској свако јутро наше срца неко-
лико капи, па да би сачувала ту есенцију, што
гречи стомак, од настине облапорности, напи-
сала сам на стакоцету да је отров. Ха, ха, ха!

Милица (устаје весело са столице.) Дакле то је
есенција за стомак а не отров?

Златко. А да нас како не варате? Ми осећа-
мо неке болове!

Мороквашићка. Та ево па се уверите и сами!
(Пије из стакоцета.) Но, хајд' срغنите мало! (Пружа им
да пију а они не ће.)

Милица. Хвала лепо, доста је било и једанпут!

Златко. Кога су змије влале, тај се и гу-
штера боји!

П О Ј А В А С Е Д А М Н А Е С Т А.

Наста (отрчи као без душе) и пређашњи.

Наста. Ево их, где долазе!

Сви. Ко то? Ко то?

Наста. Лекари! Где сам год кога нашла, све
сам позвала! Боже, боже, само да не буде касно!
(Опази Златка и Милицу.) Шта то видим?

Мораквашићка. Добро што ниси узбунила целу варош! Хајде жури се и реци тој господи, да нам више не требају. Но што си стала? За што не одлазиш?

Наста. Та чисто не могу да верујем својим очима! Но, то ти је лепа комедија! (Оде)

Златко. Боље што је комедија него да је трагедија!

Мороквашићка. Ко би могао, децо моја, и помислити, да ће вам отров срећу донети!

Златко. Те још какву! Не каже се бадава: љубав је пуна и меда и једа! Па за то благо сваком, ком је љубав само мед! Благо сваком, који за времена види, да љубав није шала! (Златко погледа у Милицу, а Милица у Златка, па после кратке неме игре, којом се сами себи смеју, полете једно другом у наручја.)

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ.

Нема сумње, да је наш покојни старина Вук прибавио српству збирком својом народних песама знаменито и дично место у целом ученом свету. Те наше народне песме разнеле су нашем народу глас по свету много даље него и шта друго. Читава Европа задиви се дивоти тог нашег народног блага, тој реткој имаовини нашој. Многи научењаци ондашњег времена с усхитом, заносом и радосћу казиваху осталоме ученом свету, колико красоте скрива у себи непознати народ наш и у језику и у народном песништву своје. Између свију тих истиче се особито Јаков Грим. Он је свако дело вуково особитом љубављу пригрлио, те није могао затајити и не признати заслужене хвале нашем народном песништву, које је Вук предао целој свету. Грим признаје, да је Вук спасао народни наш језик од погрдне мртвила, и то с успехом, кога је онда увиђао боље несрпски него ли српски свет, Грим је признао, да је Вук потпуно доказао, што може неуморан рад и за најкраће време извести. Грим је у различитим листовима износио врлине нашег народног песништва.

Српско народно песништво — тако вели Грим — заслужило је свакако да се проучи и посматра. Чак од омирских песама па све до данашњег доба не можеш готово у целој Европи наћи ни једнога појава, који би те тако јасно могао поучити о суштини и извору епског песништва; јер српске народне песме пружају нам жуђено богато градиво за изучавање епског песништва, а особито су с те руке знамените песме старије, садржаја више митскога. Ми видимо како нам се сваки знаменитији догађај све до најновијег доба ствара песмом, коју говоре жива уста певачева, а којој ни ко не познаје песника. Гласу и начину новијих песама као да подељује неку светињу и достојанство непрекинути низ

старијих песама из митскога доба. Ипак је све остало ново и у самим најстаријим песмама, или се непрекидно помлађивало. Смеса назора о страшилима и празноверицама са узвишеним налази се и у најновијим песмама, а мотиви су им песнички, силни, држање племенито, а језик жив, окретан. Понављање епских придавника, целих редака и изрека сталан је карактер тих песама, па ипак нема песме, која се не би одликовала новосћу појединих израза и састава свога. Вук нам је у њима пружио прекрасну збирку чистог народног песништа, па је тиме себи, што их је свету приказао, стекао невен-венац славе, стекао велику заслугу за изучавање словенскога језика. Ради тих песама, мислимо ми, да ће се свет сада учити словенском језику. Нико не сме порицати филологу велике вредности свију словенских наречја; али њихова књижевност и песништво не имађаше ипак ничега тако изврснога за целу Европу, ради чега би се туђинци морали сами учити словенском језику. Српске народне песме учиниле су то; јер се они не могу превести, то јест, и најсретнији ће превод још увек далеко заостати за оригиналом.

Правим песничким садржајем богато песништво вукове збирке зна много теж да ти наговести, што хоће да каже, али ти одмах као мимогред наниже потпуно разјашњене. Као што се птица, дижући се у вис, неколико пута у округ заокрене, тако се и то песништво, по што је кратко време лебдило над својим предметом, полагаано спушта на њ. С те стране нема ништа врснијег, него што је почетак опште познате песме о Хасан-аги. У тој песми ваљало би одмах рећи, да болан јунак мирно лежи у свом белом чадору, а овамо се пева о некаком белом месту у зеленој гори, па се пита: да ли је то снег, или су лабудови, а одговара се: да

је снег већ би окопнео, а да су лабудови већ би одлетели! Тек после те припреме спушта се песма на саме беле чадоре. Скоро нигде не протежу се почетци на садржај песмин, него ти они доносе покрајину у посебном виду као вечерње зраке, па онда ударе гласом, који се за тим тихо провлачи кроз целу песму.

Животиње и биље доводи то невино песни-

штво у разговор с људима, да своје пуно срце отворе пред мирном природом. Јунак мами из славуја тајну, јер мисли, да ће птица из далека више искуства имати, него човек на земљи. Колико милих, колико дивних места имају песме, у којима се разговор води са звездом, ливадам, регама! Славуј и соко су добросретни гласници, а гавран злосретан гласник смрти. (Свршиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Магелона“) трагедија у 4 чина написао Јосип Колар с чешког превео Август Шеноа, приказана је 20 марта о. г.

У насловној улози ове изворне чешке трагедије имали смо опет приметити напредак у развиту наше вредне глумице Маринковићке. Све степенице у развиту најимпозантнијег женског чувства ове чешке Аспазije, у развиту материнске љубави, бриге и очаја, прешла је приказивачица поузданим кораком. Л. Маринковићева, којој то управо није струка, моћи ће јој у Еви бити временом вредна премица, само да мало боље увећа глас у дубљинама трагичког расположења. — Марковић се латио Отона Лоског очевидно добром вољом и приказ му је срећно пошао за руком, потпомогнут течним говором, топлим декламацијом и већином умесном мимиком. — Сајевећев Ломницки био је згодан у ноћној појави. У пијанству није умео бити доста напит, а сметао му је и акценат. — Недељковић се срчано борио против неприродне основе своје улоге (Дона Цезара). — Суботић је изнео Сеџивоја обичном поузданом руком. — И остали приказивачи учинили су своје. — 3 —

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

* (Чешна драматична књижевност.) Чеси имају силу штампаних и нештампаних изворних драма, али се за то још не може рећи, да им је изворни репертоар обилат, што се тиче врсноће. Тил се тако рећи већ преживио, за махачкову и сувише романтичну вилу слабо ко мари, а вредни старина Клишера, који је написао много повесничких драма, које су у своје време јако утицале на народ, припада већ само књижевној повесници. У последњих двадесетак година писало се више, писало се живље, али много драматичних дела нестале одмах после првога појаве, и то с тога, што је у драмама било много речи а мало радње, а у шаљивим играма много тривијалности и наивности. Међу тим новијим писцима понајзнаменитији су ови: даровити глумац и песник И. Ј. Колар, Фердинанд Миковец, који је више старинар и критик, него драматик, Сабина, Густав Пфлегер, који је сретнији у писању романа него у драмама, Вићеслав Халеа, Јан Неруда, Јерабек, Влчек и Емануел Боздјех. Од Ј. Колара су: трагедије „Магелона“, „Моника“, „Жишквина смрт“, и шаљиве игре: „Мравенци“, и „Три Фараона“; од Фердинанда Маковца:

„Пропаст рода Премислова“, и „Лажни Димитрије“, по Шилеру; од Сабине: „Црна ружа“, „Луда краља Подјebraда“ и „Инсерат“; од Густава Пфлегера: „Пан Ришави“, „Дела Роза“, и „Она ме воли“; од Вићеслава Халеа: „Царевих Алексје“, „Завиш од Фалкенштајна“, „Катилина“, „Вукашин“, и „Краљ Рудолф“; од Ј. Неруде: „Франческа ди Римини“, „Женик од глади“, итд. од Јерабка: „Хана“ и „Путеви јавнога мњена“; од Влчека: „Шах“ и „Јелисава Премисловна“. Сви ови комади били су на чешком позоришту различите среће, и не може се рећи, да је већина од њих успела. Свакако заслужује Колар прво место и што се мисли, и што се технике и карактеристике тиче. Наш позоришни свет познаје га по „Магелони“ и „Моници.“ И Халеку је где што добро пошло за руком, а особито његов „Завиш“. Понајмлађи је од чешких драматика др. Емануел Боздјех, који у својим позоришним делима нема сувишних фраза, сувишних особа, огромних апарата, већ све је у њега пуно духа, силе, живота. Његов драматични првенац „Из доба котилбона“, примљен је добро и на загребачкој позорници г. 1870, а тако исто допао се и у Београду, где је у почетку ове године приказан. Том шаљивом игром заиста се обогатио репертоар словенских позоришта. Када се тај комад на нашој позорници буде приказао, имаћемо прилике да о њему коју више прозборимо, за сада самотолико, да је техника у тој шаљивој игри превелика, природна, једноставна, да не тражи ефекта, да у њој нема неприродна прелаза, а заплет је домишљат, занимљив без икакве помоћи слепог случаја.

С И Т Н И Ц А.

* (Красан приказ у цркви.) Инсбрушки лист „Таг блат“ приповеда ево овај прелепи приказ: „Пре неке недеље служио је службу у Стерну у фунебершкој долини пречасни отац Јован Рубачер, који је због жестине опште познат под именом „дон Фуриозо“. Кад је довршио предикту, хтеде његова „газдарница“ из пређе. Неколико младих сељака не дадоше јој да изађе на поље а она, не буде лења, већ поче викати: „Јохац, Јохан!“ На њезињу вику остави пречасни отац олтар и онако у одежди притрчи јој у помоћ. Најпре одвали неколико ћушака лево и десно, а после тога отвори врата својој газдарници“.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

46. ПРЕСТАВА

У НОВОЈ ПРЕТПЛАТИ 7.

У НОВОМЕ САДУ У ПОНЕДЕОНИК 26. МАРТА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

ПО ДРУГИ ПУТ:

С Л А Н И К.

ШАЛЈИВА ИГРА У 1. РАДЊИ, ОД К. А. ЈЕРВЕНА, ПРЕВЕО С. Д.

О С О Б Е:

Милан Вукић, чиновник	Сајевић.
Зорка, жена му	Ј. Сајевићка.
Брђало, миланов ујак	Суботић.

Збива се у стану Вукићевом.

ЗА ТИМ ПО ДРУГИ ПУТ:

Б Е З Ж Е Њ И Д Б Е.

ШАЛЈИВА ИГРА У 1. ЧИНУ, НАПИСАО ЈОВАН ХЕНРИК МИРАНИ, С НЕМАЧКОГ.

О С О Б Е:

Барон Фламер, мајор	Суботић.
Мерк	Зорић.
Адела	Сајевићка.
Артур Ребок, племић	Сајевић.
Валтазар Лебах, племић	Лукић.
Вајгл, пре тога војник, фламеров слуга.	Рашић.

Збива се на пољском добру мајоровом.

У Среду 28. марта: „ГРОФ ЕСЕКС“, Трагедија у 5. чинова, написао Х. Лаубе, превео Д. Јовсић.

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сад пет свезака. У првој је свесци „Школски надзорник, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“ и „Француско - пруски рат“, у четвртој „Краљева сеја“ а у петој „Максим Прнојевић.“ Прве две свеске стоје 20 новч., трећа 30 новч., четврта 50 новч. а пета 40 новч. а. вр.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.